

Cecilia Palmqvist
Verksamhetschef utbildning
Cecilia.Palmqvist@trelleborg.se
0410-73 46 76

Bildningsnämndens svar på begäran om synpunkter över motion (C), Barn och ungas psykiska hälsa

Ärendet

Motionen *Barns och ungas psykiska hälsa* lämnades in den 4 september 2023 till kommunstyrelsens kansli undertecknad av ledamot i kommunfullmäktige Ola Olsson, Centerpartiet. Kansliet har den 10 oktober 2023 översänt motionen på internremiss till bildningsnämnden för inhämtande av nämndens synpunkter. Ärendet är beslutsplanerat till kommunfullmäktiges sammanträde den 18 mars 2024. Kansliet behöver nämndernas synpunkter senast den 15 januari 2024.

Motionären föreslår kommunfullmäktige att besluta

- Att bildningsnämnden får i uppdrag att komplettera elevhälsans fysiska hälsokontroll med en psykisk hälsokontroll från januari 2024.
- Att bildningsnämnden får i uppdrag att utreda och införa en maxgräns på antal elever per kurator och skolpsykolog efter utredning.

Bildningsnämnden lämnar följande yttrande gällande

att bildningsnämnden får i uppdrag att komplettera elevhälsans fysiska hälsokontroll med en psykisk hälsokontroll från januari 2024.

Elevhälsan ska enligt skollagen verka förebyggande och främjande och elevernas utveckling mot utbildningens mål ska stödjas. Vidare framgår att eleverna i grundskolan och anpassade grundskolan ska erbjudas hälsobesök minst tre gånger under skoltiden. För elever i gymnasieskolan och anpassade gymnasieskolan erbjuds minst ett hälsobesök.¹ Syftet med hälsobesöken är att bedöma elevens allmänna hälsotillstånd, tillväxt, utveckling och inlärning. Målet är att tidigt upptäcka elever i behov av stöd eller insatser i något avseende inom skolans verksamhet. Insatser kan också vara remittering till behandlande vårdgivare. Tidig upptäckt handlar om att snabbt identifiera tecken på ohälsa och utvecklingsavvikelser eller riskfaktorer som kan ha betydelse för den fortsatta hälsan och utvecklingen. Hälsobesöket innehåller undersökningar av

¹ Skollagen 2 kap. 25, 27 §§

screeningkaraktär. Utöver hälsoundersökningarna innehåller hälsobesöket även hälsosamtal där eleven – med eller utan vårdnadshavare – får en möjlighet att samtala om sin hälsa och skolsituation med en professionell neutral vuxen. De återkommande besöken ger skolsköterskan en möjlighet att bygga upp en relation till varje enskild elev, och den relationen kan vara en viktig grund för senare spontana besök om eleven upplever problem eller svårigheter. De enskilda hälsobesöken kan också ge tillfälle för individuell hälsovägledning.

Socialstyrelsen och Skolverket har i samverkan tagit fram riktlinjer för vilka hälsokontroller som genomförs vid de lagstadgade hälsobesöken, men också kring hur psykosociala frågor kring elevens hälsa kan fångas upp i hälsobesöken. Psykiska aspekter av elevers hälsa behandlas vid hälsobesöken och tillmäts lika stor betydelse som de fysiska. Underlaget till de elevhälsoenkäter som eleven fyller i inför elevhälsosamtalen är hämtade ur Nationellt kvalitetsregister för elevhälsans medicinska insatser.²

Utöver hälsobesöken genomför Trelleborgs kommuns skolor flera förebyggande insatser som tar sikte på att stärka den psykosociala hälsan. Exempelvis organiseras en omfattande insats i årskurs 8 som kallas YAM (young awareness of mental health), en evidensbaserad modell för att i grupp lyfta frågor om psykisk hälsa. Kuratorer, lärare och skolpsykolog arrangerar också arenor för social färdighetsträning och forum för elever i olika åldrar att under personals ledning ta upp frågor kring känslor, samhörighet och identitet.

Bildningsnämnden bedömer därmed att det som föreslås i motionen gällande denna del redan uppfylls inom ramen för den verksamhet som elevhälsans medicinska insats bedriver genom hälsobesöken och att en sådan komplettering som föreslås inte ska genomföras.

Bildningsnämndens lämnar följande yttrande gällande

att bildningsnämnden får i uppdrag att utreda och införa en maxgräns på antal elever per kurator och skolpsykolog efter utredning.

Inledningsvis vill bildningsnämnden redogöra för skolkuratorns och skolpsykologens uppdrag utifrån lagstiftningen. Båda professionerna har i uppdrag att tillsammans med skolans övriga personal bedriva ett främjande och förebyggande arbete för att eleverna ska nå utbildningens mål. Insatserna sker i huvudsak på gruppnivå. De insatser som bedrivs på individnivå är för skolkurator att hantera uppkomna situationer och stödja i enskilda ärenden utifrån situationer som uppkommer i skolans kontext. Psykologens individuella insatser består i att genomföra psykologutredningar, främst utifrån frågeställning om annan skolform. Det förekommer att psykolog ger stödsamtal utifrån problematik som blir ett hinder i skolsituationen. Bildningsnämnden uppfattar att motionärens avsikt är att bildningsnämnden ska få i uppdrag att utreda om ett maximalt antal elever per kurator och skolpsykolog är en ändamålsenlig åtgärd för att förbättra insatser för elever som upplever psykisk ohälsa, samt att kunna ge stöd så tidigt som möjligt.

² Underlag för enkätfrågorna finns att tillgå på www.emq.nuc

Bildningsnämnden vill understryka att skolans elevhälsa är främjande och förebyggande och inte behandlande. Uppdraget att ge behandling åvilar regionens verksamheter. Om motionärens förhoppning är en förbättrad tillgång till behandlande insatser infrias det inte genom en förändring av antalet elever per anställd skolpsykolog och skolkurator.

Tillgång till elevhälsa utifrån professioner, en översikt

Elevhälsan innefattar enligt skollagen fem olika professioner (skolläkare, skolsköterska, psykolog, kurator och specialpedagog/speciallärare) och elevhälsan ska utgöra en samlad resurs. De finns vanligtvis samarbeten mellan de olika professionerna som gör att elever kan söka stöd i en fråga hos en av professionerna trots att ärendet kan vara mera kopplat till någon annan professions område. Erfarenhet, kompetens, tidigare kontakter med eleven och vem som finns till hands när eleven söker stödet har alltså också betydelse för vilken profession som hanterar ärenden, särskilt i den första kontakten. Antalet befattningshavare i respektive profession ger därmed inte hela bilden av elevhälsans samlade kapacitet att fullgöra uppdraget. Elevhälsoarbete är inte heller synonymt med de insatser som just professionerna inom elevhälsan utför, elevhälsoarbetet är insatser som hela skolans personal genomför. En betydande del av de främjande och förebyggande insatserna inom ramen för elevhälsoarbetet genomförs i klassrummet, av elevernas lärare. Det är således inte självklart att det blir bättre elevhälsoinsatser för att man utökar antalet befattningshavare inom elevhälsan eftersom elevhälsans personal inte ensamma utför allt elevhälsoarbete.

I slutbetänkandet *Bättre möjligheter för elever att nå kunskapskraven* (SOU 2021:11) föreslogs nationella lägstಾನivåer gällande tillgång till elevhälsa. Nivåerna är beskrivna utifrån antal elever per helårsarbetande. Utredarna föreslog att en skolläkare får ansvara för högst 7 000 elever, en skolsköterska för högst 430 elever, en psykolog för högst 1 000 elever och en kurator för högst 400 elever (SOU 2021:11, sid. 558). Utredarnas förslag har inte lett till att en sådan lägstಾನivå har genomförts genom författningsregleringar. Utredningen har sammanställt tillgången på elevhälsa nationellt.

Personaltäthet i antal årsarbetande per elev i riket (samtliga huvudmän) och i Trelleborgs kommun (kommunala skolor)

	Riket*	Trelleborgs kommun
Psykolog	1569	675
Skolsköterska	444	401
Kurator	462	281
Skolläkare	12051	6632

*Uppgifter beräknade utifrån Skolverkets statistik över elevantal i förhållande till helårsarbetande läsåret 2018/2019. Uppgifterna är hämtade ur SOU 2021:11, sid. 499.

Av tabellen framgår att Trelleborgs kommuns elever i en jämförelse med riket har en högre tillgång till skolpsykolog och kurator, samt att tillgången till psykolog, skolläkare och kurator är större än de föreslagna riktvärden som togs fram i SOU

2021:11. Antalet kuratorer är i nuläget fler än den nivå som föreslås i den aktuella motionen från Ola Olsson (C)

I de elevenkäter som genomförts under vårterminen 2023 framkommer att eleverna upplever att tillgången till elevhälsa kan förbättras, vilket också bekräftas av kompletterande fokusintervjuer med elever som förvaltningen genomfört under 2023. Intervjuerna och enkäterna har emellertid inte sorterat ut vilka professioner inom elevhälsan som eleverna upplever att det finns otillräcklig tillgång till.

Bildningsförvaltningen följer inom ramen för det lagstadgade kvalitetsarbetet upp huruvida elevhälsan fungerar utifrån författningarnas krav. Elevhälsoinsatsernas kvalitet beror inte uteslutande på bemanningsnivån avseende vissa professioner. Ett välfungerande elevhälsoarbete är också beroende av att skolans övriga personalkategorier har ett välfungerande samarbete med elevhälsans professioner och det finns en ändamålsenlig struktur för arbetet. Under 2024 kommer bildningsförvaltningen ge förutsättningar för skolorna att skapa ett gemensamt utbud av elevhälsoinsatser för att öka likvärdigheten.

Mot bakgrund av detta, samt att antalet befattningshavare inom yrkeskategorierna kurator och psykolog i Trelleborgs kommun är förhållandevis stort, bedömer inte bildningsnämnden att en separat utredning om numerären i just de yrkeskategorierna är relevant i nuläget. Om det inom ramen för kvalitetsarbetet eller nationella uppföljningar visar sig att just antalet psykologer och kuratorer är otillräckligt för att bedriva elevhälsoinsatser i enlighet med uppdraget behöver det beaktas i resursfördelningen. I jämförelse med de nationella siffrorna är det i nuläget i yrkesgruppen skolsköterska som Trelleborgs kommun har lägst personaltäthet.

Mot bakgrund av ovanstående anser bildningsnämnden att inget uppdrag bör ges att utreda och införa en maxgräns på antal elever per kurator och skolpsykolog efter utredning.

Sammanfattning

Bildningsnämndens svar på internremiss är att föreslå kommunstyrelsen rekommendera kommunfullmäktige att avslå motionen.